

Adiunkt w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Śląski

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku oraz osiągnięć naukowych
sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego

1. Wstęp

Zgodnie z art. 18 a ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.) oraz przepisami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. Nr 196, poz. 1165), niniejszym składam autoreferat sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, zawierający informacje na temat uzyskanych przeze mnie stopni naukowych i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych oraz przedstawiający opis **osiągnięcia naukowego**, o którym mowa w art. 16 ust. 2 tejże ustawy w głównych obszarach badawczych i dorobku naukowego tj.:

1. **Monografii pt. „Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce” (pkt.3.2.),**
2. **Cykladu jednotematycznych publikacji dotyczących problematyki systemowej regulacji sektora energetycznego oraz szczególnych mechanizmów w obszarze stosowania prawa energetycznego (pkt. 3.3.),**
3. **Cykladu jednotematycznych publikacji poświęconych prawu ochrony konkurencji w publicznym prawie gospodarczym (pkt. 3.4),**
4. **Cykladu jednotematycznych publikacji poświęconych podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, товариств будownictwa społecznego oraz działalności gospodarczej radców prawnych (pkt. 3.5.).**

Pozostałe osiągnięcia i związany z tym dorobek przedstawiam w wykazie prac opublikowanych w załączniku nr 4 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

2. Stopnie naukowe i przebieg dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych.

Tytuł magistra prawa uzyskałem w 1996 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, broniąc pracę magisterską pt. „Postępowanie podatkowe”, pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Grabowskiego. Następnie rozpocząłem studia doktoranckie oraz pracę naukową-dydaktyczną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego.

Stopień naukowy doktora otrzymałem w roku 2002 na podstawie rozprawy pt. „Gwarantowanie zamknięcia emisji akcji w publicznym obrocie papierami wartościowymi. Zagadnienia prawne”, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Grabowskiego. Recenzentami w postępowaniu o nadanie stopnia doktora był prof. dr hab. Wojciech Popiołek oraz prof. dr hab. Marek Wierzbowski. Wraz z uchwałą o nadaniu mi stopnia doktora nauk prawnych Rada Wydziału Prawa i Administracji podjęła także uchwałę o uznaniu przedłożonej przeze mnie rozprawy doktorskiej za wyróżniającą.

Od roku 2003 do chwili obecnej jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, gdzie prowadzę bądź prowadziłem wykłady, konwersatoria oraz ćwiczenia z takich przedmiotów jak: publiczne prawo gospodarcze, prawo konkurencji, pomoc publiczna, prawo rynku kapitałowego. Prowadzę również wykłady na podyplomowym studium Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Śląskiego z przedmiotu środki prawne interwencjonizmu państwowego w gospodarce rynkowej. Uniwersytet Śląski jest jedyną uczelnią, z którą jestem obecnie związany.

W latach 1999-2007 prowadziłem zajęcia dydaktyczne na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego z przedmiotu system prawny podmiotów samorządowych. W latach 1998 – 2009 prowadziłem również zajęcia dydaktyczne w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej im. W. Korfatego w Katowicach z przedmiotów: prawo administracyjne, postępowanie administracyjne, publiczne prawo gospodarcze oraz prawo ochrony konkurencji.

Szerzej nt. mojej działalności dydaktycznej przedstawiam w załączniku nr 6 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

3. Najważniejsze osiągnięcia naukowe w głównych obszarach badawczych stanowiące znaczny wkład w rozwój nauki w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

3.1. Wprowadzenie

Moje dotychczasowe zainteresowania naukowe cechuje ewolucja i szeroki zakres spektrum prowadzonych badań. W początkowym okresie po uzyskaniu stopnia doktora naukowe pole badawcze

skupione było wokół prawnych aspektów funkcjonowania rynku kapitałowego, a w szczególności problematyki upublicznienia spółek kapitałowych oraz mechanizmów gwarantowania emisji akcji na gruncie ówczesnie obowiązującej ustawy o publicznym obrocie papierami wartościowymi z 1997 roku. Z tzw. finansowego wątku badawczego obecnie realizuję badania nad spółdzielczym sektorem rynku finansowego, których wynikiem są liczne publikacje zwarte (w tym jestem współautorem komentarza do ustawy) oraz artykuły, skupione wokół funkcjonowania szczególnego typu podmiotu spółdzielczego sektora finansowego, jakim są spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

Obecnie najważniejszy kierunek moich badań naukowych, stanowiący zasadniczą część mojego dorobku naukowego, który niniejszym przedstawiam do oceny, w tym również w zakresie wskazania osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój danej dyscypliny naukowej w rozumieniu art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku, w zakresie którym również wykazuję się istotną aktywnością naukową, odnosi się do publicznego prawa gospodarczego. Dotyczy to takich obszarów publicznego prawa gospodarczego jak prawo energetyczne oraz prawo ochrony konkurencji. Instrumenty ochrony konkurencji, a w szczególności prokonkurencyjne mechanizmy właściwe dla specyfiki sektora energetycznego, stanowią integralny fragment sektora energetycznego i są kluczowym elementem regulacji rynku energii. Zakres moich badań naukowych osadzony jest zarówno na próbie systemowego uregulowania sfery prawa energetycznego, czego wyrazem jest opublikowanie komentarza do prawa energetycznego, którego jestem redaktorem oraz współautorem, czy podręcznikowym ujęciem prawa energetycznego, jak i praca nad częścią Systemu Prawa Administracyjnego Tom 8 B Publiczne Prawo Gospodarcze, gdzie jestem autorem obszernego rozdziału traktującego o prawie konkurencji w publicznym prawie gospodarczym. Wypełnieniem tego kierunku badawczego jest cykl licznych publikacji książkowych oraz artykułowych odnoszących się do poszczególnych aspektów styku prawa energetycznego z prawem konkurencji, w tym m.in. aspektów *unbundlingu*, realizacji zasady *Third Party Acces*, czy podjęcia próby wypracowania nowego modelu ustrojowego ochrony zbiorowych interesów konsumentów w sektorze energetycznym. Mianownikiem moich badań jest położenie szczególnego nacisku na cechę właściwą dla nauki publicznego prawa gospodarczego, jaką jest publicznoprawny charakter norm i dominację interesu publicznego w działaniu organów władzy publicznej, podejmowanych względem sektora gospodarki. Zasadniczym determinantem działań państwa i jego instytucjonalnych emanacji na tej płaszczyźnie jest dbałość o zapewnienie najdalej idących celów, jakim jest m.in. bezpieczeństwo publiczne, a zwłaszcza fundamentalne dla sektora energetycznego bezpieczeństwo energetyczne.

Istotną rolę w tej części moich osiągnięć naukowych odgrywa monografia pt. „**Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce**”, przedstawiająca systemowo ujęte obowiązki przedsiębiorstw energetycznych o publicznym charakterze, mające na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego.

Ponadto na płaszczyźnie prawa energetycznego moje opracowania odnosiły się do kwestii często pionierskich w nauce prawa, jak m.in. podjęcie się jako współredaktor i współautor prac nad komentarzem do ustawy o rezerwach strategicznych czy komentarzem do ustawy o efektywności energetycznej, bądź analiza publicznoprawnych aspektów nielegalnego poboru energii, podatkowych aspektów energii elektrycznej (w zakresie podatku akcyzowego i podatku od towarów i usług), czy prawne zdefiniowanie kontraktów długoterminowych w energetyce.

W dalszej kolejności wprowadzającego wskazania moich osiągnięć naukowych pragnę przedstawić cykl publikacji dotyczących poszczególnych aspektów prawa gospodarczego i handlowego, jak publikacje dotyczące statusu przedsiębiorcy w ogólnym ujęciu oraz pojęcia wolności gospodarczej zawarte w publikacjach książkowych, w tym jako część komentarza do ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz naukowe wypowiedzi zawarte w opracowaniach książkowych i artykułowych. Dotyczy to również prowadzenia badań zakończonych szeregiem publikacji odnoszących się do działalności przedsiębiorców, funkcjonujących w szczególnych sektorach gospodarki jak: przedsiębiorstwa wodociągowe, towarzystwa budownictwa społecznego (współautor komentarza do ustawy), czy prawnych aspektów pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Podjąłem się również próby, zakończonej publikacjami analizy aspektów kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorców.

Znaczącą rolę w mojej działalności badawczej zajmuje również publicznoprawna problematyka zawodu radcy prawnego i samorządu zawodowego radców prawnych a wyrazem tego są jedyne do tej pory w kraju publikacje książkowe oraz artykułowe, w których podejmuję się (zarówno samodzielnie jak i jako współredaktor czy współautor) próby określenia miejsca zawodu radcy prawnego jako gwaranta realizacji zasady wolności gospodarczej czy bezstronności i niezależności w postępowaniu arbitrażowym, bądź kompleksowe ujęcie obowiązków radców prawnych w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Na mój **dorobek naukowy opublikowany po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych** łącznie składają się **134 opublikowane pozycje**, obejmujące **44 pozycje książkowych**, w tym 2 monografie, redakcja, współredakcja oraz autorstwo bądź współautorstwo 6 komentarzy, współredakcja, autorstwo lub współautorstwo 28 opracowań zwartych, jak i stanowiących rozdział bądź część pracy zbiorowej, **64 artykułów naukowych** oraz **26 innych publikacji** w prawniczej prasie popularno-naukowej. Jednocześnie przyjętych do publikacji jest kolejnych 11 pozycji, w tym 8 książkowych.

3.2. Monografia pt. „Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce”

Monografia pt. „Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce” (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, recenzenci wydawniczy: prof. UAM dr hab. Eryk Kosiński, prof. UŚ dr hab. Rafał Blicharz, dr hab. Filip Grzegorzczak) jest wynikiem badań prowadzonych głównie w zakresie prawa energetycznego i prawa ochrony konkurencji. Wydanie książki nakłada się bezpośrednio na istotną zmianę unormowania prawnego sektora energetycznego, dokonanej nowelizacją ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw, czyli tak zwanym „małym trójpakietem energetycznym”, który wszedł w życie 11 września br. Monografia jest pierwszą zwartą publikacją odnoszącą się do znacząco znowelizowanego stanu prawnego, dotyczącego funkcjonowania sektora energetycznego.

Przyczynkiem do prac nad monografią stała się refleksja nad skutecznymi mechanizmami zapewniającymi bezpieczeństwo energetyczne kraju. Wpisuje się to w mocno ostatnio ożywioną dyskusję w wymiarze zarówno krajowym, unijnym jak i międzynarodowym w przedmiocie skutecznych instrumentów, zapewniających najszerzej rozumiane bezpieczeństwo publiczne, którego jednym z zasadniczych elementów jest bezpieczeństwo energetyczne. Energia w każdej postaci, czy to elektrycznej, gazowej, ciepłej czy innej stanowi podstawę rozwoju ekonomicznego. W konsekwencji bezpieczeństwo energetyczne stanowiąc jedno z najpoważniejszych wyzwań, zapewniając ład ekonomiczny świata, w wymiarze geopolitycznym jest bezpośrednią przesłanką bezpieczeństwa politycznego. Z tego powodu sprawa bezpieczeństwa energetycznego stała się w mojej ocenie kluczowa dla zapewnienia bezpieczeństwa gospodarczego zarówno dla instytucji państwa, jak i samych obywateli, niezależnie od prowadzonej aktywności osobistej, zawodowej czy gospodarczej. Relacja, jaka zachodzi pomiędzy państwem i jego instytucjonalną emanacją w postaci publicznych organów kontroli i nadzoru, w tym w szczególności organów regulacyjnych, dysponujących władczymi środkami oddziaływania a przedsiębiorstwami energetycznymi nabiera szczególnego znaczenia, tworząc zwarty i powiązany system, gwarantujący zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Zbadanie systemu tych wzajemnych powiązań opartych z jednej strony na obowiązkach publicznoprawnych, obciążających przedsiębiorstwa energetyczne a z drugiej strony wynikających z kompetencji organów administracji publicznej do ich weryfikacji, stało się zasadniczym polem mojego badania naukowego. Wspólną ich przesłanką determinującą właściwe ich rozumienie jest prawidłowe rozumienie bezpieczeństwa energetycznego, jako zarówno celu realizacji danego obowiązku publicznoprawnego oraz kryterium działania organów władzy publicznej powołanej do jego zapewnienia bądź utrzymania. Celem bezpieczeństwa energetycznego, który starałem się wywieść w pracy jest zapewnienie właściwego poziomu dostaw energii w sposób, który nie zagraża podstawowym wartościom i celom państwa, zachowując niezależność polityczną oraz zapewniając realizację zasady zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska naturalnego.

Inspiracją do próby kompleksowej analizy roli i miejsca przedsiębiorstwa energetycznego w systemie energetycznym w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego stała się trwająca od wielu lat dyskusja nad koniecznością stworzenia nowych rozwiązań legislacyjnych dla sektora energetycznego, czyli nowego prawa energetycznego, czy wręcz stworzenie nowego systemu prawnego w ramach tzw. dużego trójpaku energetycznego.

Wyjściowym problemem podlegającym analizie w monografii jest zbadanie prawnych, lecz również w koniecznym zakresie ekonomicznych i społecznych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych celem udzielenia odpowiedzi na pytanie o charakter, jak i zasady funkcjonowania relacji, jakie zachodzą pomiędzy państwem i jego instytucjonalną emanacją w postaci publicznych organów kontroli i nadzoru, w tym w szczególności organów regulacyjnych dysponujących władczymi środkami oddziaływania a przedsiębiorstwami energetycznymi. Jednakże prawidłowe ujęcie postawionego problemu wymagało komplementarnego zbadania obowiązków przedsiębiorstw energetycznych, mających nie tylko znaczenie w aspekcie bezpieczeństwa energetycznego, jak również tych które odnoszą się do mechanizmów pro konkurencyjnych, czy też wpływających na aspekt ochrony środowiska.

Analiza poszczególnych aspektów bezpieczeństwa energetycznego w działalności przedsiębiorstw energetycznych oraz instytucjonalny aspekt weryfikacji tych obowiązków stał się finalnie próbą udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy możemy mówić o szczególnym statusie przedsiębiorstw energetycznych, które *de nomine* zapewniając bezpieczeństwo energetyczne, powinny podlegać szczególnemu oddziaływaniu władzy publicznej. Kolejno podjąłem się próby udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy *de lege lata* obowiązujące przepisy prawne stanowią wystarczającą podstawę do zapewnienia przez państwo bezpieczeństwa energetycznego. Badane aspekty wpisują się w dyskusję na temat roli państwa w gospodarce i granic ingerencji władzy publicznej w gospodarkę, czyli określenie zakresu dopuszczalnej czy też dozwolonej swobody działalności gospodarczej. Towarzyszy temu jednocześnie sytuacja, gdy liberalizacja sektora energetycznego z opóźnieniem następuje względem liberalizacji ogólnie sektora gospodarczego. Ponadto prawie 25 letnie obowiązywanie zasady wolności gospodarczej *de facto* wdrożonej już ustawą o działalności gospodarczej z 1988 roku i konstytucyjnie wyodrębnionej w systemie społecznej gospodarki rynkowej nakłada się na szczególnie okres rozwoju sektora energetycznego. Transformacja sektora energetycznego w głównej mierze doprowadziła do wprowadzenia mechanizmów konkurencji w fazach wytwarzania i obrotu oraz regulacji głównej części działalności w zakresie przesyłu i dystrybucji. Ponadto towarzyszy temu wolno postępująca prywatyzacja sektora elektroenergetycznego, co skutkuje ciągle decydującym wpływem państwa na przedsiębiorstwa energetyczne.

Dalej idącym problemem badawczym, który podlega analizie w monografii jest ocena, w jakim stopniu przedsiębiorstwa energetyczne zapewniają bezpieczeństwo energetyczne poprzez nałożone na nie publicznoprawne obowiązki a co za tym idzie w jakim stopniu organy władzy publicznej poprzez władcze środki prawne sterują, czy też monitorują bądź nadzorują wykonywanie tych obowiązków. Istotne w mojej ocenie jest rozdzielenie czystych funkcji regulacyjnych wykonywanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki od wykonywania funkcji regulacyjnych przez organy i podmioty, które wykonują funkcję regulacyjną, wynikającą z prawa energetycznego a nie będące organami regulacyjnymi. Podałem również ocenie kontrolno-nadzorczą rolę innych organów władzy publicznej, tj. zarówno organów naczelnych jak i centralnych oraz jednostek samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, w tym organów ochrony środowiska.

Przeprowadzone w monografii badanie, w jakim zakresie nałożone na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązki posiadające wymiar publiczny pozwalają skutecznie zapewnić bezpieczeństwo energetyczne obejmuje swoim zakresem szereg rozwiązań systemowych, dotyczących sfery prawa publicznego, jak i sfery prawa prywatnego. Właściwe dla prawa prywatnego formy spółek kapitałowych, głównie występujące w sektorze elektroenergetycznym, podlegając rozwiązaniom formalnoprawnym sfery wolności gospodarczej stykają się albo nakładają się na nie rozwiązania instytucjonalne kwalifikowane do sfery prawa publicznej i oddziaływania nadzorcze bądź wprost regulacyjne.

W monografii udzielając odpowiedzi na postawione problemy badawcze przyjmowałem właściwe dla prac z zakresu nauk prawnych i administracyjnoprawnych metody badawcze, tj. metodę dedukcyjną, opierając się na rozwiązaniach od ogółu do szczegółu, zarówno w poszczególnych rozdziałach, jak i przy założeniach konstrukcyjnych samej pracy. Jednocześnie wykorzystywałem metodę dogmatyczną, analizując unormowania prawne i literaturę przedmiotu, rzadziej sięgając do orzecznictwa sądowego, co wynikało z szerokiego zakresu badawczego oraz metodę prawnoporównawczą, choć z mniejszym zakresem, mając na względzie publicznoprawny charakter analizowanych norm prawnych oraz obszerność problematyki objętej badaniem.

Poszukiwanie właściwych mechanizmów zapewniających podstawowe dobro, jakim jest bez wątpienia bezpieczeństwo energetyczne stało się w mojej ocenie *de facto* poszukiwaniem i identyfikacją kluczowego uczestnika zapewniającego realizację bezpieczeństwa energetycznego. Przeprowadzone badania wykazały, iż jest nim przedsiębiorstwo energetyczne, czyli literalnie ujmując podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii lub obrotu nimi. Natomiast pozostali uczestnicy sektora energetycznego, czyli organy władzy publicznej wyłącznie wypełniają instrumentami administracyjnymi faktyczną możliwość zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Wiodącą rolę odgrywa w tym zakresie Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, który reguluje

działalność przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z ustawą i polityką energetyczną państwa, zmierzając do równoważenia interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii. Natomiast będąc klasycznym organem regulacyjnym Prezes Urzędu Regulacji Energetyki stosuje określone ustawą środki prawne, włącznie z koncesjonowaniem, służące do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, prawidłowej gospodarki paliwami i energią oraz ochrony interesów odbiorcy. W mojej ocenie wyznaczenie czytelnej linii pomiędzy wolnością gospodarczą, mechanizmami liberalizującymi rynek energii a koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego jest zabiegiem niezwykle trudnym. Zbadany w monografii już sam katalog obowiązków przedsiębiorstw energetycznych w aspekcie ekonomicznym, technologicznym czy infrastrukturalnym, pokazuje ogrom obowiązków o charakterze normatywnym. Ostatecznie zaś poprzez publiczny charakter nałożonych na nie obowiązków, przedsiębiorstwa energetyczne pozyskują przymiot przedsiębiorstw publicznych. Warto jednakże podkreślić, iż przedsiębiorstwa publiczne, zgodnie z zdefiniowanym unijnie rozumieniem zawartym w art. 2 lit. b dyrektywy Komisji 2006/111/WE z 6 listopada 2006 roku w sprawie przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy państwami członkowskimi a przedsiębiorstwami publicznymi, a także w sprawie przejrzystości finansowej wewnątrz określonych przedsiębiorstw oznacza każde przedsiębiorstwo, na które władze publiczne mogą, bezpośrednio lub pośrednio wywierać dominujący wpływ z racji bycia jego właścicielem, posiadania w nim udziału kapitałowego lub zasad które nimi rządzą. W konsekwencji mając na względzie tylko nominalnie własnościowy udział państwa w sektorze energetycznym uznać należy, iż krajowe przedsiębiorstwa posiadają status publicznych przedsiębiorstw. Jednakże, co podkreślałem w pracy, kluczowe jest właściwe rozgraniczenie oddziaływania państwa z wykorzystaniem reguł własnościowych od korzystania przez państwo z instrumentów o charakterze administracyjnoprawnym, czyli ustalenie właściwych relacji na płaszczyźnie *dominium* bądź *imperium*. W kręgu moich badań pozostała sfera *imperium*, czyli płaszczyzna instrumentów administracyjnoprawnych, dzięki którym państwo i organy władzy publicznej władczo oddziałują na przedsiębiorstwa energetyczne, determinując sposób w jaki nakładają bądź egzekwują wykonywanie przez przedsiębiorstwa energetyczne obowiązków zapewniających bezpieczeństwo energetyczne.

Wstępna konstatacja, iż ogromny katalog obowiązków (i ich swoista komplementarność) ciążących na przedsiębiorstwach energetycznych zapewnia bezpieczeństwa energetycznego zderza się z praktyczną rzeczywistością, często osadzoną na sytuacji konieczności zaangażowania wielkich środków finansowych i organizacyjnych przez przedsiębiorstwa energetyczne, co koliduje z rentownym charakterem spółki kapitałowej jako typowej formy prawnej przedsiębiorstwa energetycznego.

Stanowczo wskazuję, iż przedsiębiorstwa energetyczne stanowią zasadniczy podmiot zapewniający bezpieczeństwo energetyczne i to od ich działań zależy, czy konkretny nałożony na nie obowiązek, mający za zadanie przeciwdziałać odpowiadającego mu zagrożeniu dla bezpieczeństwa

energetycznego, będzie realizowany. Jednakże przy wskazywanej sytuacji, gdy przedsiębiorstwo energetyczne jest prowadzone przez podmiot prywatny nastawiony na zys wówczas nie można od tego podmiotu oczekiwać, że dobrowolnie (bez jakichkolwiek czynników znajdujących się poza nim) będzie podejmować określone starania wiążące się z wymiernymi kosztami tylko i wyłącznie w imię pewnych określonych celów publicznych (czy też można by rzec inaczej celów społecznych).

Traktując sprawę najszerzej podjąłem refleksję, w jakim stopniu konstytucyjna zasada subsydiarności powinna mieć zastosowanie w aspekcie modelu udziału państwa w jednym z strategicznych sektorów gospodarki, jakim jest energetyka. Idąc dalej, poddałem pod rozważenie, czy w aspekcie konieczności zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego zasada ingerencji państwa jako wyjątku w myśl zasady subsydiarności rzeczywiście powinna mieć tu zastosowanie. W konsekwencji uznałem, iż niewystarczającym wydaje się wyłącznie nakładanie obowiązków na przedsiębiorstwa energetyczne bez jednoczesnego powiązania ich z nie tylko zadaniami ale przede wszystkim odpowiednimi kompetencjami podmiotów publicznych, do egzekwowania należytej realizacji przez przedsiębiorstwa energetyczne tychże obowiązków. Tylko i wyłącznie bowiem, możliwość skutecznego oddziaływania na podmioty prywatne za pomocą określonych instrumentów prawnych, przede wszystkim o charakterze bezpośrednim, ale również i pośrednim (poprzez różnego rodzaju formy współczesnego interwencjonizmu państwowego) może stanowić gwarancję właściwej realizacji przez przedsiębiorstwa energetyczne nałożonych na nie obowiązków, dzięki czemu możliwe będzie zapewnienie pożądanego poziomu bezpieczeństwa energetycznego. Finalnie koniecznym w mojej ocenie jest gruntowne przewartościowanie dotychczasowego pojmowania przedsiębiorstwa energetycznego oraz uznanie należytej roli organów administracji państwowej w sprawowaniu pieczy nad realizacją przez przedsiębiorstwa energetyczne wspomnianych obowiązków.

Podjęta w monografii problematyka badawcza mieści się w obszarze badawczym publicznego prawa gospodarczego, obejmuje bowiem swoim zakresem zarówno unormowania *stricto* prawa energetycznego, jak również odnosi się do sfery prawa ochrony konkurencji, uplasowania przedsiębiorcy w obrocie gospodarczym oraz problematyki regulacji sektorowej. Natomiast w zamiarze uzyskania efektu kompletności przeprowadzonych badań odniosłem się do unormowania prawa ochrony środowiska, bowiem te normy bezpośrednio wprost oddziałujące na przedsiębiorstwa energetyczne, zapewniają bezpieczeństwo ekologiczne.

Struktura monografii obejmuje cztery zasadnicze części. W pierwszej części dokonałem rozbudowanej analizy pojęcia bezpieczeństwa energetycznego w szeregu jego wymiarach, dokonując zasadniczego podziału na podmiotowy i przedmiotowy wymiar bezpieczeństwa energetycznego oraz przeprowadziłem analizę aspektu strategiczno-politycznego, ekonomicznego, ekologicznego, technologicznego oraz infrastrukturalnego bezpieczeństwa energetycznego. Jednocześnie

zakwalifikowałem bezpieczeństwo energetyczne jako szczególną postać klauzuli interesu publicznego, która uzasadnia ograniczenie swobody prowadzenia działalności gospodarczej.

W drugiej części monografii dokonałem charakterystyki przedsiębiorstwa energetycznego oraz przedstawiłem kompletny w mojej ocenie katalog i pogłębioną analizę istotnych publicznoprawnych obowiązków przedsiębiorstw energetycznych, zaliczając do nich m.in.: obowiązek sporządzania planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe, energię elektryczną i ciepło; obowiązek zapewnienia realizacji i finansowania budowy i rozbudowy sieci, w tym na potrzeby przyłączenia podmiotów ubiegających się o przyłączenie; obowiązek utrzymywania zdolności urządzeń, instalacji i sieci do realizacji dostaw paliw i energii; obowiązek zapewniania racjonalnego i oszczędnego zużycia paliw i energii; obowiązek utrzymywania odpowiednich zapasów paliw; obowiązek zapewnienia, aby osoby zajmujące się eksploatacją sieci oraz urządzeń i instalacji miały odpowiednie kwalifikacje potwierdzone odpowiednim świadectwem; obowiązek spełniania technicznych warunków dostarczania paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła; obowiązek respektowania ograniczeń w sprzedaży paliw, energii elektrycznej i ciepła; obowiązek respektowania ustaleń gminnego planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe; obowiązek wykonywania działalności gospodarczej objętej koncesją; obowiązek kontynuowania działalności po wygaśnięciu koncesji; obowiązek prowadzenia ewidencji księgowej w sposób określony w art. 44 prawa energetycznego; obowiązek udzielania informacji Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki; obowiązek ustalania taryf i przedstawiania ich do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki; obowiązek rozdziału przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, czyli *unbundling*; zapewnienie zasady dostępu osób trzecich do sieci (TPA); obowiązek zapewnienia świadczenia usług przesyłowych; tzw. umowy obowiązkowe; obowiązek sprzedaży energii na giełdzie. Ponadto celem zapewnienia kompletności prowadzonych badań przedstawiłem obowiązki przedsiębiorstw energetycznych w zakresie ochrony środowiska, w tym ochrony powietrza, gospodarowania odpadami i obowiązek informacji o środowisku.

Rozdział trzeci zawiera charakterystykę instrumentów ochrony konkurencji w sektorze energetycznym, które są swoistym gwarantem bezpieczeństwa energetycznego, przedstawiając mechanizmy prokonkurencyjne w działalności przedsiębiorstw energetycznych, przybierających postać publicznoprawnych obowiązków. W konsekwencji dokonałem analizy m.in. obowiązku rozdziału przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, czyli *unbundlingu* oraz zasadę TPA (*Third Party Access*). Ponadto przedstawiłem obowiązek zapewnienia świadczenia usług przesyłowych oraz zdefiniowałem umowy obowiązkowe z art. 7 prawa energetycznego oraz zbadałem obowiązek sprzedaży energii, w tym gazu na giełdzie.

Ostatni czwarty rozdział monografii poświęciłem rozważaniom instytucjonalnym a zwłaszcza podmiotom, które m.in. władczo oddziałują na przedsiębiorstwa energetyczne

w związku z realizacją przez nie obowiązków gwarantujących bezpieczeństwo energetyczne. Badając pozycję prawną Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, w szczególności jego kompetencje związane z czuwaniem nad realizacją obowiązków przedsiębiorstw energetycznych, skupiłem się na tych które nakierowane są na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto dokonałem charakterystyki organów i podmiotów wykonywujących tzw. funkcję regulacyjną określoną w prawie energetycznym, jednakże nie będące organami regulacyjnymi, takich jak Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jednostek samorządu szczebla gminnego i powiatowego, Agencji Rezerw Materiałowych, organów ochrony środowiska, ministra właściwego do spraw gospodarki i wojewody.

Systemowe ujęcie prawnych mechanizmów bezpieczeństwa energetycznego ze wskazaniem kluczowej roli przedsiębiorstw energetycznych w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego, wynikającej zarówno z nałożonych na nie obowiązków publicznoprawnych, jak i stosowaniu właściwych prokonkurencyjnych mechanizmów regulacji sektora energetycznego, uwzględniającego aspekty ekologiczne oraz przedstawienie instytucjonalnych form weryfikacji tych obowiązków w mojej ocenie stanowić może również znaczący wkład w pracę nad nowym modelem regulacji sektora energetycznego. Konieczność ich prowadzenia wynika nie tylko z specyfiki krajowego sektora energetycznego, będącego na poziomie właścicielskim, *de facto* w prostej linii schedą poprzedniego systemu społeczno-gospodarczego, lecz również nowego spojrzenia unijnego na ten sektor, co obliguje do odejścia od jego narodowego traktowania na rzecz szerokiego pojmowania bezpieczeństwa energetycznego, czyli przekraczającego granice (w wymiarze instytucjonalnym jak i faktycznego prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa energetyczne) poszczególnych państw członkowskich.

3.3. Systemowa regulacja sektora energetycznego oraz szczególne mechanizmy w obszarze stosowania prawa energetycznego.

Moje zainteresowania badawcze sektorem energetycznym, jego regulacją jak i stosowaniem prawa energetycznego zaowocowały szeregiem publikacji, w których dokonywałem analizy zarówno systemowej, jak i badania poszczególnych jego aspektów. Najszersze spektrum badań w tym zakresie przeprowadziłem podczas prac nad komentarzem do prawa energetycznego („Prawo energetyczne. Komentarz”, (red.) Mirosław Pawełczyk, autorzy: Marlena Jankowska, Mirosław Pawełczyk, Bartłomiej Pikiewicz, Piotr Sokal, Rafał Walczak, Wyd. Iuris 2012, s. 781, ISBN 978-83-89363-94-7), którego byłem redaktorem oraz współautorem wszystkich artykułów. Intencją moją jako redaktora wydania było stworzenie komentarza, który by zarówno wykazywał znamiona klasycznego komentarza, jak i dzieła zawierającego szereg odpowiedzi na wątpliwości związane ze stosowaniem komentowanej ustawy. Cechą szczególną ustawy – prawo energetyczne jest występowanie wielu

instytucji prawnych, tym samym bogactwo stosunków prawnych zachodzących pomiędzy szeroko pojmowanymi uczestnikami rynku paliw i energii. Dotyczy to zarówno relacji w wymiarze cywilnoprawnym jak i administracyjnoprawnym, co z kolei powoduje liczne trudności interpretacyjne. Co więcej, praktyczne jej stosowanie wymaga wiedzy nie tylko prawniczej lecz również wiedzy z zakresu aspektów technicznych, jak i znajomości ekonomicznych mechanizmów funkcjonowania tego rynku. Komentowana we wskazywanym powyżej dziele ustawa – Prawo energetyczne, bez wątpienia stanowi *quasi* ustawę zasadniczą dla regulacji tego sektora, normując bowiem takie aspekty jak m.in. zasady kształtowania polityki energetycznej państwa, zasady i warunki kształtowania zaopatrzenia i użytkowania paliw i energii, zasady i warunki funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych oraz zasady działalności organów właściwych w sprawach gospodarki paliw i energii. Komentarz zawiera liczne niezbędne dla jego badawczego charakteru odniesienia, zarówno do piśmiennictwa oraz ugruntowanego orzecznictwa. Prace nad tym obszernym komentarzem (781 stron) pozwoliły mi na systemowe spojrzenie na problemy prawa energetycznego i stanowiły istotny moment w wykreowaniu dalszego kierunku moich badań naukowych.

Przedstawienia sektora energetycznego i problemów prawa energetycznego w wymiarze przekrojowym dokonałem również w podręczniku akademickim z publicznego prawa gospodarczego pod redakcją Pana Profesora Andrzeja Powalowskiego (Mirosław Pawełczyk, „Rozdział II- Prawo energetyczne” [w:] „Prawo gospodarcze publiczne”, red. Andrzej Powalowski, Agnieszka Balmas, Tomasz Bąkowski, Rafał Blicharz, Anna Dobaczewska, Michał Kania, Krystyna Klenowska, Maciej Nyka, Mirosław Pawełczyk, Andrzej Powalowski, Ewa Przeszło, Bartosz Rakoczy, Rafał Stankiewicz, C. H. Beck, Warszawa 2011, ISBN 978-83-255-2571-2, s. 9-52). W tej publikacji opisałem kluczowe zagadnienia dla prawa energetycznego, które powinny stanowić standard wiedzy akademickiej z tego zakresu. Jednocześnie wskazałem niezbędną dla głębszych badań literaturę przedmiotu. W mojej ocenie próba podręcznikowego ujęcia prawa energetycznego posiada istotny wymiar, bowiem jego miejsce na gruncie publicznego prawa gospodarczego staje się coraz bardziej wyraźne, stanowiąc obecnie już kanon nauczania publicznego prawa gospodarczego.

Łącznikiem właściwej dla regulowania sektora energetycznego unormowanego ustawą - Prawo energetyczne metody administracyjnej z metodą cywilnoprawną, jest przeprowadzona przez mnie analiza problemów publicznoprawnych aspektów nielegalnego poboru energii (Mirosław Pawełczyk, „Publicznoprawne aspekty nielegalnego poboru energii” [w:] „Problemy prawne związane z nielegalnym poborem energii”, red. Grzegorz Matusik, Mariusz Śladkowski, C. H. Beck, Warszawa 2013, ISBN 978-83-255-4949-7, s. 31-92). W swojej części książki, będącej pierwszą prawną publikacją w kraju o tej tematyce, poddałem analizie administracyjnoprawne kwestie, związane ze

sprawowaniem przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kontroli nad prawidłowością realizowania wzajemnych roszczeń oraz uprawnień strony sporu, wynikającego z nielegalnego poboru energii, czyli pobierania paliw lub energii bez zawarcia umowy, z całkowitym albo częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafalszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy. Poddałem również ocenie skutki jakie nielegalny pobór energii może rodzić również na gruncie innych publicznoprawnych regulacji, tj. przepisów budowlanych oraz regulacji podatkowych.

Publikacją, która w mojej ocenie posiada istotny walor naukowy, a tym samym znaczenie w nauce publicznego prawa gospodarczego jest zawarta w zbiorowej pracy pod redakcją Pani Profesor Anny Walaszek-Pyziół pozycja, która postuluje konieczność zdefiniowania nowego modelu ustrojowego ochrony zbiorowych interesów konsumentów w sektorze energetycznym (Mirosław Pawełczyk „Przedsiębiorstwo energetyczne a konsument w sektorze energetycznym – propozycja nowego modelu ustrojowego ochrony zbiorowych interesów konsumentów w sektorze energetycznym” [w:] „Regulacja – innowacja w sektorze energetycznym”, red. Anna Walaszek-Pyziół, CH Beck, Warszawa 2013, ISBN 978-83-255-5431-6, s. 407-423). W mojej ocenie *de lege lata* prawo energetyczne nie przyznaje w zakresie ochrony konkurencji Prezesowi URE szczególnych kompetencji prawnych ani władczych, za wyjątkiem przedstawionej w publikacji możliwości rozstrzygnięcia sporów powstałych na tle odmowy zawarcia umowy sprzedaży energii, dlatego *de lege ferenda* należałoby się zastanowić czy do ustawy antymonopolowej nie wprowadzić zapisów, które wprowadzałyby odrębność unormowania płaszczyzny objętej prawem energetycznym, poprzez wprowadzenie zapisów, iż w przypadku oceny postanowień umownych dotyczących nazwanych umów energetycznych, kompetencje władcze w zakresie oceny praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów posiadałby Prezes URE. Dotyczyłoby to również prawa do wydawania decyzji stwierdzających o uznaniu danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w każdej postaci. Finalnie podniosłem, iż kluczowy dla ochrony zbiorowych interesów konsumentów na rynku energetycznym interes publiczny, który skorelowany z celami prawa energetycznego może być jedynie skutecznie chroniony przez organ o wystarczającym poziomie niezależności, a jednocześnie merytorycznie kompetentny w zakresie specyfiki rynku energetycznego do oceny danej praktyki z punktu ochrony konkurencji, czyli przez Prezesa URE.

W ramach badań mechanizmów prokonkurencyjnych w sektorze energetycznym pragnę wskazać na trzy publikacje z tego zakresu. W pracy zbiorowej pod redakcją Pani Profesor Hanny Gronkiewicz-Waltz oraz Pana Doktora Krzysztofa Jaroszyńskiego, w swojej części (Mirosław Pawełczyk „Unbundling jako przejaw prokonkurencyjnych mechanizmów europeizacji prawa energetycznego”

[w:] „Europeizacja Publicznego Prawa Gospodarczego”, red. Hanna Gronkiewicz-Waltz, Krzysztof Jaroszyński, C.H. Beck, Warszawa 2011, ISBN 978-83-255-3350-2, s. 431-448) przedstawiłem mechanizmy funkcjonowania instytucji rozdziału przedsiębiorstw energetycznych zintegrowanych pionowo (*unbundling*), wykazując iż stanowi to klasyczny przykład europeizacji trzonu publicznego prawa gospodarczego, jakim jest obecnie prawo energetyczne. Natomiast w dwóch kolejnych publikacjach w tym m.in. pod redakcją Pana Profesora Marka Wierzbowskiego oraz Pana Doktora Rafała Stankiewicza poruszałem analitycznie aspekty stosowania zasady Third Party Access (Mirośław Pawełczyk „Zasada Third Party Access (TPA) fundamentem liberalnego rynku energii” [w:] „Systemowe Uwarunkowania Sektorów Strategicznych. Wnioski dla energetyki”, red. Maciej M. Sokołowski, Filip M. Elżanowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 11-23 oraz Mirośław Pawełczyk, Bartłomiej Pikiewicz „Funkcjonowanie zasady TPA w prawie energetycznym” [w:] „Współczesne problemy prawa energetycznego”, red. Marek Wierzbowski i Rafał Stankiewicz, Warszawa 2010, s. 85-103). W pracach tych wskazałem, m.in. iż istotą zasady TPA jest zapewnienie takich warunków rynkowych, w których odbiorcy finalni mogliby indywidualnie i swobodnie wybierać dostawcę energii, który zaoferuje najlepszą cenę i warunki dostawy, jeżeli pozwalają na to warunki techniczne i ekonomiczne, wskazując iż znaczenie prawa wyboru sprzedawcy urosło do takiej pozycji, iż stało się obecnie codziennością na rynku energii a tym samym stało się realnym kolejnym filarem liberalizacji tego sektora.

Ciekawe miejsce w moim dorobku zajmuje niewielka, choć istotna naukowo pozycja, postulująca możliwość obłożenia obowiązkiem interpretacyjnym z art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej Prezesa URE (Mirośław Pawełczyk „Obowiązki interpretacyjne Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki” [w:] „Polska polityka energetyczna – wczoraj, dziś, jutro” Biblioteka Regulatora, Warszawa 2010, ISBN 978-83-929538-1-4, s. 123-128). Uznałem iż Prezes URE może posiadać status organu administracji publicznej, o którym *explicite* jest mowa w art. 10 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a w konsekwencji przedsiębiorstwo energetyczne – przyjmując również dyrektywy z art. 9 KPA, jak również mając na względzie publiczny charakter świadczeń pieniężnych ponoszonych przez te przedsiębiorstwa w związku z prowadzoną działalnością energetyczną, która podlega nadzorowi Prezesa URE na zasadach określonych w PrEnerg – może stosować art. 10 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Podjąłem się również próby (jako współredaktor i współautor) skomentowania kolejnych całościowych regulacji prawnych związanych z sektorem energetycznym, tj. ustawy o rezerwach strategicznych z 29 października 2010 roku („Ustawa o rezerwach strategicznych.

Komentarz”, red. Przemysław Ligienza, Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz, Iuris 2012, art. 2- s. 10-16 (współautor Rafał Stankiewicz); art. 3 s. 10- 23 (współautor Przemysław Ligienza); art. 5.6- 32-44 (współautor Przemysław Ligienza), ISBN 978-83-89363-99-2, s. 219) oraz ustawy o efektywności energetycznej z dnia 15 kwietnia 2011 roku (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Ustawa o efektywności energetycznej. Komentarz”, Dom Organizatora TNOiK, Toruń 2012, ISBN 978-83-7285-645-6, s. 294). Szczególnego znaczenia powyższe publikacje nabierają z uwagi na to, iż były pierwszymi i jedynymi komentarzami w kraju z tego zakresu.

Z problemami funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych funkcjonalnie związane są sprawy rynku gazu i tej tematyce poświęciłem swoją kolejną publikację (Mirosław Pawełczyk „Prawno-strukturalne aspekty magazynowania i transportu paliw gazowych oraz skraplania gazu ziemnego i regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego” [w:] „Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym”, red. Beata Bienkowska, Dariusz Szafranski, Warszawa 2013, CH Beck, ISBN 978-83-255-5098-1, s. 159-172). Natomiast oddziaływaniu przepisów w zakresie ochrony środowiska na przedsiębiorstwa energetyczne poświęciłem inny artykuł, zacieśniając swoje badania do problemów prawno-ekonomicznych (Mirosław Pawełczyk „Prawno- ekonomiczne aspekty ochrony powietrza w działalności przedsiębiorstw energetycznych”, Studia Prawnicze KUL.- 2011, z. 3-4, s. 115-132).

Bardzo istotne znaczenie w moim dorobku odgrywają cztery publikacje, będące wynikiem prac badawczych w zakresie kontraktowych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw a prowadzonych wspólnie z Panią Doktor Marleną Jankowską, dotyczące tzw. KDT-ów, czyli kontraktów długoterminowych, wykładni pojęcia „koszt energii elektrycznej” oraz kwestii służebności przesyłu w działalności przedsiębiorstw energetycznych. W pierwszych dwóch pracach (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Charakter prawny kontraktów długoterminowych w energetyce” Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, nr 6/2011, s. 2-8) oraz (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Łączenie spółek kapitałowych a sukcesja prawa do rekompensaty na pokrycie kosztów osieroconych wynikających z KDTów”, Polityka Energetyczna, z.1, t. 14, s. 123-143) dokonana została pierwsza w kraju tak gruntowna analiza pojęcia i charakteru prawnego kontraktów długoterminowych oraz tzw. kosztów osieroconych. Natomiast w kolejnej publikacji (Marlena Jankowska, Mirosław Pawełczyk „Wykładnia pojęcia „koszt energii elektrycznej” na gruncie kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 3/2013, s. 3-6) przeprowadzona została pionierska z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia wykładnia pojęcia „koszt energii elektrycznej”, która nabiera szczególnej doniosłości w kontekście określenia uprawnienia przedsiębiorstwa przesyłowego do

zastosowania preferencyjnych stawek opłaty za świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej. Znaczącym osiągnięciem na polu prawnorzeczowych stosunków, w których występują przedsiębiorstwa energetyczne jest publikacja, w której zbadane jest pojęcie „widoczności” w kontekście wynikającym z art. 292 k.c. w zakresie dotyczącym możliwości zasiedzenia służebności przesyłu (bądź też służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu) urządzeń posadowionych na ziemi lub podziemnych (Marlena Jankowska, Mirosław Pawełczyk „Korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia” jako przesłanka zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu” Palestra 1-2/2013, s. 64-78).

3.4 Prawo ochrony konkurencji w publicznym prawie gospodarczym.

Czołowe miejsce w części mojego dorobku naukowego dotyczącego prawa ochrony konkurencji zajmuje dość obszerna publikacja (179 stron) w pracy zbiorowej, która systemowo przedstawia szeroko rozumiane prawo konkurencji w systemie publicznego prawa gospodarczego, tym samym obok prawa energetycznego tworząc filar publicznego prawa energetycznego (Mirosław Pawełczyk „Rozdział XI. Prawo konkurencji w systemie publicznego prawa gospodarczego” [w:] „System Prawa Administracyjnego Publiczne Prawo Gospodarcze, Tom 8B”, red. Roman Hauser, Zygmunt Niewiadomski, Andrzej Wróbel, Wydawnictwo CH Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2013, ISBN 978-83-255-5143-8, s. 599- 778).

Wynikiem wspólnych prac badawczych w zakresie prawa antymonopolowego prowadzonych z Panem Doktorem Rafałem Stankiewiczem z Uniwersytetu Warszawskiego są trzy publikacje, w tym: podejmujący analizy granic rynku relewantnego w zakresie asortymentowym (Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz „Wyznaczanie wymiaru asortymentowego rynku właściwego w prawie antymonopolowym” [w:] „Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej” red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, CH Beck, Warszawa 2010, s. 341-356); kolejno analiza jednego z instrumentów należących do prawnego mechanizmu nadzorczego o charakterze represyjnym, skierowanego do przedsiębiorców przeprowadzających proces koncentracji (Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz „Istota środków prawnych podejmowanych przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 99 ustawy antymonopolowej w związku z koncentracją przedsiębiorców” [w:] „Instrumenty i formy prawne działania administracji gospodarczej” Poznań 2009, ISBN 978-83-232-2034-3, s. 371-390) oraz przedstawiający program *leniency*, jako sprawne narzędzie zwalczania karteli (Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz „Funkcjonowanie programu leniency w prawie antymonopolowym” Zeszyty Naukowe- GWSH, Katowice 2008, nr 37, s. 122-135).

Jestem również współautorem części podręcznika akademickiego z publicznego prawa gospodarczego pod redakcją Pana Profesora Jana Grabowskiego, w której m.in. przedstawiłem systemowo problemy zarówno prawa ochrony konkurencji i konsumentów oraz problematykę zwalczania nieuczciwej konkurencji (Mirosław Pawełczyk w: „Publiczne Prawo Gospodarcze. Zarys wykładu”, Rafał Blicharz, Jan Grabowski, Mirosław Pawełczyk, Katarzyna Pokryszka, Ewa Przeszło, red. Jan Grabowski, Rozdział 1 (Przedsiębiorca w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej); Rozdział 5 (Zwalczanie nieuczciwej konkurencji) oraz Rozdział 6 (Ochrona konkurencji i konsumentów), Oficyna Wydawnicza Branta Bydgoszcz- Katowice 2008, ISBN 978-83-60186-62-6, s.11-15, 5- s. 135-154, 6- s. 155- 178).

Problematyce praktyk ograniczających konkurencję poświęciłem opublikowany w języku angielskim artykuł (Mirosław Pawełczyk „Practices Restraining Competition in Poland”, Silesian Journal Of Legal Studies, Katowice 1/2009, s. 60-67). Natomiast w części pomocowej prawa konkurencji przeprowadziłem badania nad autorskim skatalogowaniem przesłanek udzielania pomocy publicznej (Normatywne przesłanki udzielania pomocy publicznej, Zeszyty Naukowe- GWSH, Katowice 2007, nr 32, s. 216-223).

3.5. Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo kredytowych, товариств будownицтва społecznego oraz działalności gospodarczej radców prawnych.

Ten obszar moich badań naukowych cechuje znaczna różnorodność. Jednakże w tym klasycznym dla publicznego prawa gospodarczego obszarze zająłem się zarówno problemami badawczymi natury ogólnej, jak m.in. analizą pojęcia wolności gospodarczej, badaniem statusu przedsiębiorców czy aspektami kontroli działalności gospodarczej oraz prowadziłem rozważania nad przedsiębiorcami działającymi w szczególnych sektorach gospodarki jak sektor wodociągowy czy budownictwo mieszkaniowe. Ponadto podjąłem badania nad istotnym dla kraju i gospodarki sektorem działalności gospodarczej wykonywanej przez radców prawnych.

W komentarzu pod redakcją Pana Profesora Andrzeja Powałowskiego z Uniwersytetu Gdańskiego przedstawiłem dogłębną analizę prawną pojęcia przedsiębiorcy na gruncie art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz scharakteryzowałem pojęcie mikro, małego i średniego przedsiębiorcy (Mirosław Pawełczyk w: „Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz”, red. Andrzej

Powałowski, ABC Wolters Kluwers Business, Warszawa 2009, wyd. 2 ISBN 978-83-7601-815-7, s. 35-54, 73-84, 438-453 .Ten kierunek badań jest rozwinięciem wcześniej prowadzonych (w tym na gruncie poprzednio obowiązującego Prawa działalności gospodarczej z 1999 roku (Miroslaw Pawelczyk „Prawo działalności gospodarczej- uwagi krytyczne”, Rejent 3/2001, s. 88-100), a którego wynikiem były inne publikacje (Miroslaw Pawelczyk „Przedsiębiorca w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej” Radca Prawny 2006, nr 6, s. 35-46). Z kolei analiza zasady wolność gospodarczej w konstytucyjnym systemie społecznej gospodarki rynkowej wskazała na to jak szeroko pojmowana jest ta zasada i jak wiele budzi wątpliwości w doktrynie (Miroslaw Pawelczyk w: „Zasada wolności gospodarczej” [w:] „Zasady prawa- materiały konferencyjne”, red. Czesław Martysz, Andrzej Matan, Zygmunt Tobor, Oficyna Wydawnicza Branta Bydgoszcz- Katowice 2007, ISBN 978-83-60186-53-4, s. 183-192).

Podjąłem się prac nad jednym z pierwszym w Polsce badań nad naturą prawną kontroli i czynności kontrolnych działalności gospodarczej, wspólnie z Panem Doktorem Rafałem Stankiewiczem, czego wynikiem było publikacja książkowa, której jestem współredaktorem oraz autorem lub współautorem poszczególnych części. W tej publikacji przedstawiłem m.in. zasady prowadzenia kontroli działalności gospodarczej w świetle znowelizowanej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Miroslaw Pawelczyk w: „Kontrola działalności gospodarczej przedsiębiorcy w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zagadnienia ogólne” [w:] „Kontrola działalności gospodarczej”, red. Miroslaw Pawelczyk, Rafał Stankiewicz, Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, Warszawa 2013, ISBN 978-83-936005-3-3, s. 195-218) oraz zbadałem jako współautor wraz z Mecenasem Bartłomiejem Pikiewiczem specyfikę uprawnień kontrolnych Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (Miroslaw Pawelczyk, Bartłomiej Pikiewicz „Uprawnienia kontrolne Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki” [w:] „Kontrola działalności gospodarczej, współautor: Bartłomiej Pikiewicz”, red. Miroslaw Pawelczyk, Rafał Stankiewicz, Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, Warszawa 2013, ISBN 978-83-936005-3-3, s. 219-240), zaś z Wojciechem Ulanowskim zbadałem kwestie odpowiedzialności odszkodowawczej związanej z naruszeniem tejże ustawy (Miroslaw Pawelczyk, Wojciech Ulanowski „Odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu naruszenia przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w sprawie kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy” [w:] „Kontrola działalności gospodarczej, red. Miroslaw Pawelczyk, Rafał Stankiewicz, Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, Warszawa 2013, ISBN 978-83-936005-3-3, s. 241-262).

Problematyka prawnych aspektów prowadzenia działalności przez towarzystwa budownictwa społecznego była prowadzona wspólnie z Panem Doktorem Piotrem Sokalem, czego wynikiem było opublikowanie komentarza do ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego z 26 października 1995 roku (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego. Komentarz” CH Beck, Warszawa 2012, ISBN 978-83-255-3980-1, 264 strony). Natomiast w rozwinięciu tego wątku badań wspólnie z Panią Doktor Marleną Jankowską ukazały się dwie kolejne wspólne publikacje (Marlena Jankowska, Mirosław Pawełczyk „Uwarunkowania prawne prowadzenia działalności inwestycyjnej przez TBS-y”, Świat Nieruchomości nr 3/2012, s. 16-23) oraz (Marlena Jankowska, Mirosław Pawełczyk „Wykup mieszkań budowanych przez TBS” Świat Nieruchomości. – 2011, nr 4 (78), s. 49-53).

Działalności gospodarczej przedsiębiorstw działających w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym, a zwłaszcza mechanizmom i instrumentom regulacji tego sektora poświęciłem część publikacji książkowej, w której jestem również współredaktorem (Mirosław Pawełczyk w: Systemowe uwarunkowania sektorów strategicznych. Wybrane zagadnienia infrastrukturalne, red. Mirosław Pawełczyk, Maciej M. Sokołowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, ISBN 978-83-7780-681-4, s. 392). Z kolei wspólnie z Panią Doktor Marleną Jankowską zbadaliśmy warunki wypowiedzenia umowy m.in. o zaopatrzenie w wodę przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Wypowiedzenie umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przez przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne lub gminną jednostkę organizacyjną” PUG 5/2012, s. 2-9).

W nurcie badań związanych z działalnością gospodarczą i zawodową radców prawnych szczególną rolę zajmują publikacje, będące wynikiem moich prac prowadzonych w Ośrodku Badań Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych wspólnie z Panem Doktorem Rafałem Stankiewiczem. Prowadzone badania miały nowatorski charakter, bowiem do tej pory tematyka ta praktycznie nie była przedmiotem zainteresowania doktryny. Podłożem moich badań było wskazanie płaszczyzn, w których można mówić o szczególnej roli radcy prawnego czy też zawodu, w tym m.in. określenia miejsca zawodu radcy prawnego jako gwaranta realizacji zasady wolności gospodarczej (Mirosław Pawełczyk w: „Radca prawny jako gwarant realizacji zasady wolności gospodarczej w systemie społecznej gospodarki rynkowej” [w:] „Publicznoprawny status radcy prawnego” red. Mirosław Pawełczyk., Rafał Stankiewicz Ośrodek Badań Studiów i Legislacji Krajowa Rada Radców Prawnych, Warszawa 2012, ISBN 978-83-907251-4-7, s. 197- 212) czy bezstronności i niezależności w postępowaniu arbitrażowym (Mirosław Pawełczyk „Radca prawny jako gwarant bezstronności

i niezależności w postępowaniu arbitrażowym” [w:] „Publicznoprawny status radcy prawnego”, red. Mirosław Pawełczyk., Rafał Stankiewicz, Ośrodek Badań Studiów i Legislacji Krajowa Rada Radców Prawnych, Warszawa 2012, ISBN 978-83-907251-4-7, s. 213-226). Wspólnie w Panem Doktorem Rafałem Stankiewiczem przedstawiliśmy również w sposób kompleksowy obowiązki radców prawnych w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz „Obowiązki Radców Prawnych w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy” Ośrodek Badań Studiów i Legislacji KRRP, Warszawa 2012, ISBN 978-83-907251-9-2, s. 255). Jestem również współautorem podręcznika dla aplikantów radcowskich w części dotyczącej radcy prawnego jako przedsiębiorcy (Mirosław Pawełczyk „Radca prawny jako przedsiębiorca” [w:] „Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania”, współautor: Krystyna Stoga, red. Arkadiusz Bereza, Wojciech Bujko, Sławomir W. Ciupa, Zenon Klatka, Elżbieta Kwiatkowska- Fałęcka, Mirosław Pawełczyk, Tomasz Pietrzykowski, Teresa Stecyk, Krystyna Stoga, Dorota Szubielska, Ośrodek Badań Studiów i Legislacji Krajowa Rada Radców Prawnych, Warszawa 2011, ISBN 978-83-907251-8-5, s. 93-118.

Prawno-finansowy aspekt funkcjonowania przedsiębiorców związany jest z funkcjonowaniem dość mało poznanych jurydycznie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Zainteresowanie moje wynika ze szczególnej specyfiki tego sektora rynku finansowego oraz dynamicznych zmian jakie miały ostatnio miejsce w związku z objęciem nadzorem skok-ów przez Komisję Nadzoru Finansowego. Moje badania w tym zakresie zaowocowały opublikowaniem, jako współautor komentarza do ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Ustawa o Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych. Komentarz” Wydawnictwo Iuris, Poznań 2012, ISBN 978-83-89363-98-5, 217 stron) oraz analizą pozycji prawnej członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Status członka kas w świetle nowej ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo- kredytowych” Monitor Prawa Bankowego, nr 06 (31)/2013, s. 98-111). Natomiast wątpliwości ze stosowaniem nowych instrumentów nadzoru finansowego nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi są przedmiotem jednej z moich ostatnich publikacji (Mirosław Pawełczyk „Ograniczenia zasady wolności gospodarczej w działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych” [w:] „25 lat fundamentów wolności działalności gospodarczej. Tendencje rozwojowe”, red. Jan Grabowski, Katarzyna Pokryszka, Anna Hołda-Wydrzyńska, Katowice 2013, ISBN 978-83-60953-80-8).

Łącznikiem badań prowadzonych nad tymi wybranymi kategoriami podmiotów jest mocno uwypuklony - w ustrojowych dla nich regulacjach prawnych - obowiązek prowadzenia działalności w precyzyjnie określonym obszarze oraz ich wyraźny charakter społeczny czy użyteczności publicznej.

Dotyczy to zwłaszcza towarzystw budownictwa społecznego i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, lecz również przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Natomiast charakter wykonywania - zazwyczaj w ramach prowadzonej działalności gospodarczej - zawodu radcy prawnego, jako zawodu zaufania publicznego, wzmocniony strukturą samorządu zawodowego wymusza szczególną dbałość o ochronę zarówno interesów prywatnych swoich klientów, jak i interesu publicznego.

***

Reasumując, wskazane w trzech powyższych jednotematycznych cyklach publikacji obszary badawcze wraz z poruszonymi problemami cechuje przyjęty model, oparty zarówno na każdorazowym systemowym przedstawieniu danej płaszczyzny badań (m.in. w całościowych komentarzach do danych regulacji, kompleksowym ujęciu np. publicznego prawa konkurencji w Systemie Prawa Administracyjnego czy systemowych podręcznikowych publikacjach), jak i następującej po niej analizie bezpośrednio z nimi związanych wybranych instytucji i zagadnień. Celem przyjęcia takiego modelu było nie tylko uzyskanie efektu *stricte* badawczego w wymiarze naukowym, lecz również wykazanie znacznej przydatności praktycznej prowadzonych badań naukowych.

3.6. Inne zainteresowania badawcze

Poza powyżej wskazanymi kluczowymi dla mnie obszarami badań naukowych, których wyniki stanowią w mojej ocenie znaczne osiągnięcie w rozumieniu ustawy z dnia 14 marca 2003 roku wskazuję, iż podejmowałem się również szeregu innych problemów naukowych. W zakresie prawa administracyjnego znaczące miejsce zajmuje analiza istotnych zmian kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie zawieszenia i umorzenia (Mirosław Pawełczyk „Wybrane aspekty zawieszenia i umorzenia postępowania administracyjnego po nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego” [w:] „Kodeks postępowania administracyjnego po zmianach w latach 2010-2011”, red. Mateusz Błachucki, Grzegorz. Sybiga, Teresa Górczyńska, Wydawnictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, Warszawa 2012, s. 195-208). Wspólnie z Panem Doktorem Rafałem Stankiewiczem zająłem się problematyką informacji publicznej (Mirosław Pawełczyk, Rafał Stankiewicz „Zmaterializowana forma informacji jako jeden z podstawowych elementów definicji informacji publicznej” Radca Prawny 12/2012, s. 2-5), natomiast z Panem Doktorem Michałem Kanią podjąłem badania nad istotą porównawczą skargi kasacyjnej w postępowaniu sądowo-administracyjnym i cywilnym (Mirosław Pawełczyk, Michał Kania „Skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym oraz postępowaniu sądowo administracyjnym - próba wskazania podstawowych różnic” Radca Prawny 2006, z. 6, s. 16-27).

Zainteresowania problematyką prawa rynku kapitałowego są konsekwencją badań prowadzonych nad przygotowaniem rozprawy doktorskiej. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych badania te kontynuowałem, publikując opartą na rozprawie doktorskiej pierwszą i jedyną w kraju monografię omawiającą instrumenty gwarantujące zamknięcie emisji akcji, czyli zdefiniowania w prawie instytucji subemisji w publicznym obrocie papierami wartościowymi (Mirosław Pawełczyk „Gwarantowanie emisji w spółce publicznej” Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowej im. W. Korfanteo w Katowicach, Katowice 2005, ISBN 83-88402-72-2, 299 stron) oraz wydając kilkanaście publikacji naukowych z zakresu prawa rynku kapitałowego w takich czasopismach prawniczych jak: *Rejent, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, Prawo Spółek, Prawo Papierów Wartościowych, Przegląd Prawa Handlowego, Prawo Unii Europejskiej, Radca Prawny czy Jurysta.*

Na kanwie prowadzonego postępowania przed Sądem Najwyższym i precedensowego rozstrzygnięcia dla obrotu nieruchomości opublikowałem, jako współautor publikację w dwóch częściach, w której poddano analizie precedensowe stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami: działalność zawodowa, cz. 1”, *Radca Prawny*. - 2011, z. 2, s. 25-37) oraz (Mirosław Pawełczyk, Piotr Sokal „Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami: działalność zawodowa, cz. 2” *Radca Prawny*. - 2011, z. 3, s. 21-38).

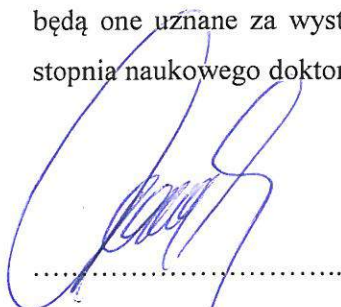
Ponadto z sferze prawa handlowego opublikowałem wspólnie z Panią Doktor Marleną Jankowską, Panem Doktorem Tomaszem Bieńkiem oraz Panem Doktorem Piotrem Sokalem szereg publikacji związanych z funkcjonowaniem spółek akcyjnych (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Nabywanie akcji własnych w ramach przymusowego odkupu akcji na podstawie art. 418 k.s.h.” *Prawo Spółek*. - 2011, nr 3, s. 23-33); (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Podwyższenie kapitału zakładowego w komunalnej spółce akcyjnej” *Prawo Spółek* 6/2012, s. 6-15); (Mirosław Pawełczyk, Marlena Jankowska „Akcje jednogroszowe” *Przegląd Prawa Handlowego* 3/2013, s. 35-42); (Mirosław Pawełczyk „Złota akcja” a „złoty sprzeciw” Skarbu Państwa” *Prawo Spółek* 2011, s. 45-56); (Mirosław Pawełczyk, Tomasz Bieniek „Wpływ niektórych postanowień umowy spółki z o. o. na uprawnienia kapitału mniejszościowego” *Przegląd Prawa Handlowego* 2006, nr 2, s. 46-50).

Jestem ponadto autorem lub współautorem publikacji z zakresu problematyki zamówień publicznych, procesów inwestycyjnych w tym opartych na FIDIC, stosunków prawnorzeczowych, prawa pracy i prawa podatkowego.

4. Podsumowanie

Niniejszy autoreferat, będący realizacją wymagań zwartych w ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki zawiera opis mojego wkładu w rozwój publicznego prawa gospodarczego.

Przedstawione w autoreferacie **osiągnięcia naukowe** wraz z doświadczeniem w związku z zatrudnieniem w jednostkach naukowych oraz wskazaną we wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego **aktywnością naukową** poddaję ocenie Komisji, wyrażając nadzieję, iż będą one uznane za wystarczające do dopuszczenia mnie do przewodu habilitacyjnego i uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

.....
/dr Mirosław Pawełczyk/

Katowice, 26 września 2013 roku